

Кудлай В. Г.
к.е.н., доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна.

АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕЙНСТРИМ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРОБІЗНЕСУ

Ключові слова: агроінтеграція, агрохолдинг, аграрний бізнес, сільське господарство, вертикальна та горизонтальна інтеграція.

Keywords: agricultural integration, agricultural holding, agricultural business, agriculture, vertical and horizontal integration.

Сучасною тенденцією розвитку міжнародної економіки є активізація агропромислової інтеграції й посилення її ролі у зростанні агропромислового виробництва та вирішенні питання продовольчої безпеки. Отже, надзвичайно актуальним і важливим є імплементація світових успішних кейсів розвитку вертикальних і горизонтальних взаємовідносин між суб'єктами агробізнесу до економічних реалій вітчизняних агропромислових підприємств. Агропромислова інтеграція є потужним інструментом підвищення економічної, соціальної та екологічної ефективності агропромислового виробництва, посилення конкурентоспроможності підприємств на вітчизняному та міжнародному ринках, зростання продуктивної зайнятості, рівня і якості життя населення. Сучасні напрямки агропромислової інтеграції, беззаперечно, повинні ставити за мету дотримання принципів сталого розвитку суспільства, які визначені в Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року».

Питанням сутності агропромислової інтеграції, аналізу й узагальнення досвіду міжгалузевих зв'язків в агропромисловому комплексі присвячені праці В.Андрійчука [1], Я. Гадзало [2], П.Гайдуцького [3], С.Дем'яненка [5], О.Єранкіна [5], В.Кудлай [7], М.Хорунжого [10]. Процеси глобалізації і трансформації економічних відносин в АПК потребують дослідження, аналізу та формування перспективних напрямків розвитку агропромислової інтеграції.

Спираючись на наукові дослідження та практичні розробки щодо сучасного стану та перспектив розвитку міжгалузевих взаємовідносин суб'єктів агробізнесу, а також на результати власних наукових досліджень розвитку сільського господарства, виокремлено такі актуальні аспекти.

Вітчизняний агропромисловий комплекс займає лідерське місце в економіці України. Так, за підсумками 2018 року, 39% валютних надходжень (18,6 млрд дол.) до Державного бюджету України забезпечив

агропромисловий комплекс. Соняшникова олія, кукурудза та пшениця забезпечили майже 58% усього експорту агропродукції.

Україна посідає п'яте місце серед постачальників аграрної продукції до ЄС. До країн ЄС експорт продукції АПК з України зріс у 1,5 рази і становить 6,3 млрд дол. США. За цей же період частка країн ЄС у географічній структурі аграрного експорту зросла з 27,4% до 33,5%. Натомість Україна посідає 16 місце серед 20 найбільш важливих імпортерів агропродукції з ЄС. За підсумками 2018 року, Україна є третьою серед світових експортерів кукурудзи, пропустивши вперед США і Бразилію. З експорту насіння олійних культур, соняшникового масла, ячменю, рапсу, горіхів, сої, курятини, вершкового масла Україна є серед світових лідерів.

Отже, можемо констатувати позитивну динаміку зростання частки українського експорту серед світових експортерів агропродукції. Це, насамперед, відбулося за рахунок інтеграційних взаємовідносин в агробізнесі, створення вертикально інтегрованих об'єднань – агрохолдингів. Саме вертикальна інтеграція забезпечує:

- стабільне надходження сировини в достатніх обсягах і високої якості на переробку, а потім в оптову й роздрібну мережу як внутрішнього, так і міжнародного ринків агропродукції;

- можливість інвестування в усі ланки виробничого ланцюжка – від виробництва кормів, добрив, насіння та інших елементів матеріально-технічної бази до налагодження ефективного збуту кінцевої продукції, створення бренду й репутації;

- запровадження сучасних агро-інновацій в управління, виробництво, закупівлі, продажі, логістику, біобезпеку, захист власності й матеріально-технічних ресурсів від несанкціонованого втручання, розвиток персоналу;

- контроль за якістю виготовлення продукції на всіх виробничих ланцюжках;

- контроль за формуванням витрат на виробництво продукції, їх зниження;

- контроль за формуванням доходів на всіх ланцюжках («від лану до поля») виробництва аграрної сировини і продукції;

- запровадження системи екологічного менеджменту на всіх етапах виробництва;

- запровадження енергоефективних технологій та технологій енергозбереження.

Для сучасного агропромислового виробництва в Україні характерним мегатрендом є тенденція до посилення концентрації капіталу й виробництва. Так, протягом 2005-2016 років відбулося скорочення чисельності аграрних підприємств майже на 15% з одночасним перетворенням їх на структурні підрозділи або дочірні підприємства великих вертикально-інтегрованих компаній [8]. На сучасному етапі

розвитку агробізнесу можна спостерігати тенденцію до зростання інвестування капіталу як вітчизняного, так й іноземного, у підприємства олієжирової, борошномельної, хлібопекарської, цукрової, м'ясомолочної промисловості. Агропромислова інтеграція дає можливість потужним агрохолдингам мати широкий доступ не лише до продовольчих ринків, а й ринків капіталу, знань, інновацій і бути піонерами в цих сферах.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Українські агропромислові компанії на світових фінансових ринках капіталу / Андрійчук В. Г. // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: І. М. Репіна (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2017. – Вип. 38. – С. 245–261.
2. Гадзало Я. М. Сучасні виклики модернізації аграрної політики України [Електронний ресурс] / Я. М. Гадзало, Ю. Я. Лузан // Вісник аграрної науки. – 2017. – №11. – С. 9-22. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaan_2017_11_4
3. Гайдуцький П.І. Структурні перекоси і ризики кризи в АПК // Економіка АПК. – №7. – 2014. – С. 38-46.
4. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : [Монографія] / Данкевич А.Є. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.
5. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій / [С. І. Дем'яненко, О. О.Єранкін, М. М. Коцупатрий та ін.]; за заг. ред. С. І. Дем'яненка. — К.: КНЕУ, 2013. —350 с.
6. Коденська М.Ю. Формування організаційно-економічного механізму функціонування вітчизняних агрохолдингів / М.Ю. Коденська // Агросвіт. – К. : Науково-практичний журнал РВПС України НАН України, 2009. – № 2. – С. 44-48.
7. Кудлай В.Г. Проблеми та перспективи зайнятості жінок в аграрній сфері України в умовах євроінтеграційних процесів / Кудлай В. Г. // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: І. М. Репіна (голов. ред.) [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2017. – Вип. 38. – С. 296-304.
8. Кудлай В.Г. Сучасні тренди розвитку великих агропромислових формувань // Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань: аналітико-прогнозні тренди»: колективна монографія / За заг. ред. В.К. Савчука, - К.: ЦП «Компринт», 2018. – С.156-170.
9. Третяк Н.М. Стратегічні засади розвитку агропромислових формувань України [Електронний ресурс] / Н.М. Третяк – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4508/1/Tretyak_PP_Article_2003_T7.pdf.
10. Хорунжий М.Й. Завдання національної аграрної політики на сучасному етапі / М. Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2014. – № 2. – С. 22-29. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2014_2_4